

Media literacy education model in education

Ali Davarpanah ali.davarpanah.۱۱۲۴@gmail.com

Nader Shahamat nader_shahamat@yahoo.com

Reza Zarei dr.rezazarei۱۹۷۲@miau.ac.ir

Ebadollah Ahmadi eduadministration@miau.ac.ir

Abstract:

The present research was conducted with the aim of designing and validating the media literacy teaching model in the education system. This research was a quantitative approach of exploratory type. The research method was descriptive survey. The statistical population included all the ۲۸۵۹ teachers of secondary schools in Shiraz. Simple accidental sampling was applied, and the sample consisted of ۳۳۸ people according to Cochran's formula. A researcher-made questionnaire was used as the instrument to collect data. Confirmatory factor analysis was used to confirm the validity of the questionnaire, and structural equation modeling was used to determine the fit of the model. The obtained results led to the identification of ۴۹ components and ۶ dimensions, and finally the research model was presented. The results showed that the following dimensions have, respectively, affected the media literacy teaching in the education system: Media literacy teacher (۰,۹۶۱), education (۰,۹۳۱), curriculum (۰,۸۸), school (۰,۸۶), government (۰,۷۱۵), Ministry of Education (۶۳۹/.) Normalized fit indices, relative fit, incremental fit, and comparative model indices showed that the designed structural model had a good fit.

Keywords: media literacy, education, media literacy teacher, media literacy education.

مدل آموزش سواد رسانه‌ای در آموزش و پرورش

علی داورپناه^۱

نادر شهامت^۲

رضا زارعی^۳

عباداله احمدی^۴

ص ۸۳ - ۱۰۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۴/۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۵/۲

چکیده

پژوهش حاضر با هدف طراحی و اعتباریابی مدل آموزش سواد رسانه‌ای در آموزش و پرورش انجام شد. این پژوهش یک راهبرد کمی از نوع اکتشافی روش پژوهش توصیفی پیمایشی و جامعه آماری شامل تمام معلمان مدارس متوسطه شیراز به تعداد ۲۸۵۹ نفر بود. نمونه‌گیری به صورت نمونه‌گیری تصادفی ساده انجام و حجم نمونه طبق فرمول کوکران ۳۳۸ نفر شد. از ابزار پرسشنامه محقق ساخته برای گردآوری داده‌ها استفاده گردید. برای تأیید روایی پرسشنامه از تحلیل عاملی تأییدی و برای تعیین برازش مدل از مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد. نتایج به دست آمده به شناسایی ۴۹ مؤلفه و ۶ بعد منجر گردید. نتایج نشان داد که هر یک از ابعاد به ترتیب: معلم سواد رسانه‌ای (۰/۹۶۱) آموزش و پرورش (۰/۹۳۱) برنامه درسی (۰/۸۸) مدرسه (۰/۸۶) دولت (۰/۷۱۵) وزارت آموزش و پرورش (۰/۶۳۹) بر آموزش سواد رسانه‌ای در آموزش و پرورش تأثیر داشتند و شاخص‌های برازش هنجار شده برازش نسبی، برازش افزایشی، شاخص‌های تطبیقی مدل نشان داد که مدل ساختاری طراحی شده از برازش مطلوبی برخوردار است.

کلیدواژه‌ها: سواد رسانه‌ای، آموزش و پرورش، معلم سواد رسانه‌ای، آموزش سواد رسانه‌ای.

۱ دانش آموخته دکتری، گروه مدیریت آموزشی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران

۲ استادیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران

۳ استادیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران

۴ استادیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران

مقدمه

در دنیای رسانه‌ای امروز که براساس آمارهای رسمی بیش از هفتاد درصد وقت روزانه مردم با رسانه‌ها سپری می‌شود (پاتر، ۲۰۰۸، ص ۸)، مخاطبان نیاز به آگاهی از رسانه‌ها و نحوه عملکردشان در مقابل مردم دارند. رسانه‌ها با استفاده از تکنیک‌ها و روش‌های مختلف، سعی در جذب و هدایت مخاطبان به سوی اهداف از پیش تعیین شده هستند. از سوی دیگر، رشد و دگرگونی در انواع رسانه‌ها، قابلیت‌هایی که دارند و محتوای بسیار متنوعی که به مخاطبان خود ارائه می‌کنند، سبب شده است تا مخاطبان دچار سردرگمی شوند و در بیشتر مواقع، بدون اراده خویش، مخاطب پیام‌هایی شوند که از رسانه‌ها منتشر می‌شود؛ پیام‌هایی که مخاطبان به دنبال آنها نیستند، بلکه رسانه‌ها، آن پیام‌ها را در اختیار افراد می‌گذارند و افراد بدون اندیشه، پیام را می‌شنوند و پذیرای آن‌اند. این موضوع، اهمیت دانش و داشتن اطلاعات را در برابر رسانه‌ها نشان می‌دهد و ما را بر آن می‌دارد تا نسبت به رسانه‌ها و نحوه عملکردشان در مقابل مردم آگاه باشیم.

سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی، ترکیبی از دانش‌ها، نگرش‌ها، مهارت‌ها و تجربیات موردنیاز برای دستیابی، تحلیلی، ارزیابی، استفاده، تولید و برقراری ارتباط با اطلاعات و دانش به صورت خلاقانه، قانونی و اخلاقی با تأکید بر حقوق انسان‌ها اطلاق شده است. افراد با سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی می‌توانند انواع مختلف رسانه‌ها، منابع و مجراهای اطلاعاتی را در زندگی خصوصی، شغلی و عمومی خود به کار برند. آن‌ها می‌دانند چه موقع و چه اطلاعاتی نیاز دارند، برای چه، کجا و چگونه می‌توانند به آن دست پیدا کنند. آن‌ها درک می‌کنند چه کسی و چرا اطلاعات را تولید کرده و نیز نقش، مسئولیت و عملکرد رسانه و فراهم‌کنندگان اطلاعات را درک می‌کنند. آن‌ها می‌توانند اطلاعات، پیام‌ها، اعتقادات و ارزش‌هایی که در رسانه و هر تولیدکننده دیگر محتوا نقل شده را تحلیل و اطلاعات را ارزش‌گذاری کنند (Moscow- declaration – on – media and information literacy, ۲۰۱۶).

داشتن سواد رسانه‌ای یکی از مهارت‌های موردنیاز برای معلمان و دانش‌آموزان است. توانمندسازی دانش‌آموزان برای زیستن در عصر کنونی از وظایف آموزش و پرورش است. این نهاد، وظیفه دارد ضمن پاسخگویی به نیازهای جامعه و مطالبات اجتماعی، رسالت تربیتی خود را به‌درستی ایفا کند. (برنامه ملی درسی، ۱۳۹۱: ۶۷). در اسناد آموزش و پرورش بر ترویج و تعمیق سواد رسانه‌ای و زمینه‌سازی برای بهره‌برداری مناسب از محیط نوظهور یادگیری تأکید شده است (سند تحول بنیادین، ۱۳۸۹: ۱۷).

تعلیم و تربیت فرزندان امروز و فردا به معلمانی با انگیزه و کارآمد نیاز دارد. نقش معلم در توسعه پایدار به‌خوبی مشخص و با فراهم آوردن شرایط مناسب، منزلت اجتماعی بالایی را برای این حرفه باید در نظر گرفت (علیزاده و رضایی، ۱۳۸۸).

تعیین سیاست‌های آموزشی و پرورشی دوره تحصیلی با شورای عالی آموزش و پرورش بوده و مسئولیت برنامه‌ریزی و پیش‌بینی ضوابط و مقررات این دوره بر عهده دفتر آموزش دوره‌ی متوسطه است. هدف از آموزش دوره‌ی دوم متوسطه علاوه بر اهداف اعتقاد، فرهنگی – هنری، سیاسی، آموزشی، اجتماعی، زیستی کمک به رشد و شکوفایی استعدادها و علایق آنها و آمادگی برای بازار کار و ورود به دانشگاه براساس رشته‌ی تحصیلی آنان می‌باشد.

درحالی‌که سواد رسانه‌ای در برخی کشورها از خیلی پیش‌تر به گونه درس مستقل تدریس می‌شود. هنوز در ایران ابتدا راهیم و آموزش سواد رسانه‌ای سازوکار مشخصی ندارد. در این راستا سعی فراوان لازم است تا مدل آموزش سواد رسانه‌ای مطلوب فراهم شود. این پژوهش تلاش می‌کند در این مهم راهگشا باشد.

نقد ماهیت رسانه‌های گروهی و اطلاعات دریافتی، توسعه مهارت‌های ارتباطی و چگونگی آن، درک چگونگی تولید، سازماندهی و انتقال اطلاعات توسط رسانه‌های، کاوش و بازیابی متن و تصویر و قابلیت پردازش رسانه‌های دیجیتال ویژگی‌های افراد با سواد رسانه‌ای است. آن‌ها می‌دانند چه

موقع و چه اطلاعاتی نیاز دارند، برای چه؟ کجا و چگونه می‌توانند به آن دست پیدا کنند. داشتن سواد رسانه‌ای یکی از مهارت‌های موردنیاز برای معلمان و فراگیران است. توانمندسازی یادگیرندگان برای زیستن در عصر کنونی از وظایف نظام‌های آموزشی است..

حجم فزاینده و افزایش تعداد تولیدکنندگان اطلاعات و در نتیجه گستره در حال تغییر مداوم دانش از یک‌طرف و تغییر فناوری‌های اطلاعات از طرف دیگر، از عواملی هستند که موجب پیچیدگی بازبازی اطلاعات شده‌اند؛ به همین دلیل کسب مهارت‌های اطلاع‌یابی به‌خصوص در حوزه سواد رسانه‌ای بیش‌ازپیش ضروری است تا بتوان با بهره‌جویی از آن، از میان انبوه اطلاعات موجود، به منابعی مفید و مناسب دست‌یافت.

یکی از مفاهیم کلی که به مهارت‌های افراد برای بهره‌مندی مؤثر از اطلاعات مرتبط است، سواد رسانه‌ای است، در سال‌های اخیر و پس از طرح جدی این موضوع و تبیین اهمیت آن به‌تدریج نقش عوامل مختلف در ایجاد، آموزش و گسترش سواد رسانه‌ای در میان فراگیران امروزی بسیار موردتوجه واقع شده و به‌عنوان عنصری اساسی از ضرورت‌های زندگی در قرن بیست و یکم مطرح شده است (منصوریان و نعیم‌آبادی، ۱۳۹۸).

بر اساس تغییرات دانش و فناوری در جهان، تعاریف گوناگونی از سواد ارائه شده است. در سال‌های اخیر و همگام با رشد و پیشرفت‌های گسترده در حوزه‌های فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات و سایر تحولات و تغییرات متأثر از این پیشرفت‌ها، از نظر یونسکو با سواد به فردی اطلاق شده که توانایی تشخیص، درک، تغییر، ایجاد، ارتباط و محاسبه با استفاده از منابع چاپی و نوشتاری در زمینه‌های گوناگون را داشته باشد. لذا سوادآموزی شامل زنجیره یادگیری در توانمندسازی افراد برای رسیدن به اهداف و ازجمله اهداف آموزشی است و برای توسعه دانش و استعدادها بالقوه فراگیران و برای مشارکت کامل در جامعه محلی و جوامع وسیع‌تر ضروری است (یونسکو، ۲۰۰۴).

متأسفانه در ایران هنوز آموزش سواد رسانه‌ای به مدارس و دانشگاه‌ها چندان راه نیافته است، چرا که نتایج برخی پژوهش‌ها نشان می‌دهد که حجم سیاست‌های سه نهاد صداوسیما، وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم و تحقیقات و فناوری در حوزه سواد رسانه‌ای بسیار محدود است و در سیاست‌گذاری‌های سه نهاد مذکور، نگرش آموزش سواد رسانه‌ای کم‌رنگ است (۲۰۱۵، Bashir and Chaboki). مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، در گزارشی با انتقاد از وضعیت آموزش سواد رسانه‌ای در کشور، ورود سواد رسانه‌ای به نظام آموزش رسمی و طراحی و اجرای مناسب را به‌عنوان راهکارهای گسترش سواد رسانه‌ای معرفی کرده است (۲۰۰۶، Ghasemi). هرچند که در اسناد بالادستی همچون سند تحول بنیادین در بین سی‌گزاره ارزشی نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی دو گزاره ۱۵ و ۱۷ به رسانه مربوط است، اما تاکنون اقدامی عملی برای توسعه سواد رسانه‌ای در دستور کار متولیان نهادهای رسمی تعلیم و تربیت قرار نگرفته است به‌علاوه سند تحول، به انطباق برنامه‌های درسی با نیازها و علایق فراگیران در چارچوب ساختار برنامه درسی در سه بخش الزامی، انتخابی و اختیاری تأکید دارد و با مهم خواندن نقش تربیتی سواد رسانه‌ای، از تعامل اثربخش با مراکز فرهنگی و اجتماعی و استفاده از ظرفیت آن نام می‌برد (۲۰۱۴، Hashemi). در این سند، جایگاه و نقش نهاد رسانه، فناوری‌های ارتباطی و بهره‌گیری هوشمندانه از آن و مواجهه فعال و آگاهانه برای پیشگیری و کنترل آثار و پیامدهای نامطلوب آن موردتوجه قرار گرفته است (۲۰۱۴، Hashemi). ضمن آن‌که تأکید سند بر مصون‌سازی و نه محدودسازی در نظام تربیت رسمی و عمومی ظرفیت‌های لازم را در فراگیران برای برخورد سازنده با تأثیرات نامطلوب محیط یادگیری فراهم می‌کند (۲۰۱۴، Hashemi).

با تمرکز بر عنوان رساله به‌عنوان مسئله پژوهش، سواد رسانه‌ای و کاربرد آن در فرایند یاددهی - یادگیری ضرورتی انکارناپذیر است. درواقع نظام‌های آموزشی با تأکید بر زمینه‌های عینی و کاربردی مهارت‌های سواد اطلاعاتی و ازجمله سواد رسانه‌ای در عرصه‌های گوناگون، به رفع شکاف‌های عمیق اطلاعاتی مبادرت ورزیده‌اند. دسترسی به اطلاعات با محوریت سازمان دانش‌مدار زمینه‌یجاد و توسعه اهداف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و ... در نظام آموزشی می‌گردد که باسوادان اطلاعاتی زیربنای این سازمان‌دهی محسوب می‌شوند. لذا ارائه مدل آموزش سواد رسانه‌ای از جایگاه ویژه‌ای در نظام آموزشی کشور برخوردار است.

دلایل مختلفی در اهمیت و ضرورت سواد رسانه‌ای وجود دارد. ظهور و رخنه فناوری‌های جدید اطلاعاتی در عصر حاضر از جمله دسترسی به ابزار هوشمند، رشد، پایگاه‌های اطلاعاتی، وبلاگ‌ها و شبکه‌های اجتماعی از یک طرف و استفاده از فناوری و اطلاعات در سازمان‌های مختلف و تغییر سریع این فناوری‌ها و لزوم مطابقت با آن‌ها برای روزآمدی و دسترسی به اطلاعات و رافع نیازهای روزافزون اطلاعاتی از طرف دیگر، از جمله این دلایل است. در جامعه اطلاعاتی، فراگیری مهارت‌های موردنیاز برای بهبود زندگی و پاسخگویی به طیف گسترده‌ای از نیازهای شغلی و تحصیلی، از ملزومات است. وقوع تغییرات عمده مانند انقلاب رایانه‌ای و به دنبال آن رشد روزافزون اینترنت در نیمه دوم قرن بیستم، به شکل‌گیری نوع جدیدی از سواد به نام سواد رسانه‌ای و آموزش و فراگیری آن منجر شد که موجب پدیداری سازمان‌های حرفه‌ای برای وضع استانداردهایی برای آن و توجه به آموزش در سطح مدارس و دانشگاه‌ها گردید.

در طول دهه‌های اخیر، این مسئله به‌وضوح از سوی سازمان‌ها و کارگزاران مختلف دولتی و خصوصی مطرح شده که بسیاری از دانش‌آموختگان، فاقد مهارت‌هایی بوده‌اند که ضامن موفقیت شغلی و تحصیلی قلمداد می‌شوند (آبرام سون، ۲۰۰۲).

بر این مبنا، فناوری با امکان دسترسی گسترده همه افراد به اطلاعات، می‌تواند به حذف نابرابری‌های آموزش و پرورش و متعاقب آن در اغلب ارکان جامعه کمک کند. از طرف دیگر کاربرد فناوری به رشد اقتصادی قابل قبول و پایدار و جامعه‌ای متعادل نیز کمک کرده، در رفع فاصله اطلاعاتی اغنيا و فقرا هم مؤثر واقع می‌شود. اطلاعات وقتی مؤثر است که بستر دسترسی و توانایی استفاده از آن برای آحاد جامعه فراهم باشد.

به‌منظور تحقق مهم‌ترین هدف وزارت آموزش و پرورش که آماده‌سازی کودکان و نوجوانان برای زندگی در جامعه است. اهتمام این وزارتخانه در آموزش سواد رسانه‌ای حرف اول را می‌زند زیرا که نهاد آموزش و پرورش به‌عنوان اولین نهاد آموزشی که هر کس به‌عنوان عضوی از جامعه با آن آشنا می‌شود، در ایجاد سواد رسانه‌ای نقش اصلی را به عهده دارد. اگر آموزش و پرورش با رویکرد جهانی هم سو نباشد، منسوخ خواهد شد و آموزش‌های غیررسمی و فراملی جای آموزش‌های آن را خواهد گرفت. (Alvin, ۲۰۰۵)

داشتن سواد رسانه‌ای یکی از مهارت‌های موردنیاز برای معلمان و دانش‌آموزان است. توانمندسازی دانش‌آموزان برای زیستن در عصر کنونی از وظایف آموزش و پرورش است. این نهاد وظیفه دارد ضمن پاسخگویی به نیازهای جامعه و مطالبات اجتماعی رسالت تربیتی خود را به‌درستی ایفا کند (برنامه ملی درسی، ۱۳۹۱: ۶۷). در اسناد آموزش و پرورش بر ترویج و تعمیق سواد رسانه‌ای و زمینه‌سازی برای بهره‌برداری مناسب از محیط نوظهور یادگیری تأکید شده است (سند تحول بنیادین، ۱۳۸۹: ۱۷). لذا مهم است که مدرسه به‌عنوان محل بروز و ظهور آموزش به آنچه که برای آموزش سواد رسانه‌ای لازم است تجهیز و به شایستگی ایفای نقش کند.

شناسایی شاخص‌ها و مؤلفه‌های مدل سواد رسانه‌ای در آموزش و پرورش است. از آنجا که مدل پلی مین نظر و عمل است و به‌عنوان راهبردی استراتژیک در حوزه سواد رسانه‌ای سناریوسازی می‌کند، لذا پژوهشگران بسیاری در این زمینه به پژوهش واداشته تا با ارائه مدل، شاخص‌ها و مؤلفه‌ها و ابعاد آن را در سازمان‌های امروزی و به‌خصوص آموزشی تبیین نمایند.

۱ - شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های آموزش سواد رسانه‌ای.

۲- طراحی مدل آموزش سواد رسانه‌ای.

۳- برازش مدل آموزش سواد رسانه‌ای .

سوالات پژوهش

۱ - ابعاد و مؤلفه‌های آموزش سواد رسانه‌ای کدام‌اند؟

۲ - طراحی مدل آموزش سواد رسانه‌ای چگونه است؟

۳ - برازش مدل آموزش سواد رسانه‌ای چگونه است؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر باهدف طراحی و اعتباریابی مدل آموزش سواد رسانه‌ای در آموزش و پرورش انجام شد این پژوهش یک راهبرد ترکیبی از نوع اکتشافی متوالی بود روش پژوهش در بخش کیفی مطالعه موردی و در بخش کمی توصیفی پیمایشی بود جامعه آماری شامل تمام معلمان مدارس متوسطه شیراز به تعداد ۲۸۵۹ نفر بود انتخاب نمونه در بخش کیفی به روش نمونه‌گیری هدفمند و با تکنیک ملاک محور صورت گرفت حجم نمونه تا مرحله پدیدآیی نظم و عدم گسترش بیش از حد ۲۰ نفر شد نمونه‌گیری بخش کمی به صورت نمونه‌گیری تصادفی ساده انجام و حجم نمونه طبق فرمول کوکران ۳۳۸ نفر شد ابزار گردآوری داده‌ها در بخش کیفی شامل دو بخش مصاحبه نیمه ساختاریافته در بخش میدانی و بررسی و کنکاش اسناد بالادستی و اسناد آموزش و پرورش در بخش کتابخانه‌ای بود. در بخش کمی از ابزار پرسشنامه محقق ساخته برای گردآوری داده‌ها استفاده شد تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کیفی بر اساس تحلیل مضمون انجام شد همچنین در بخش کمی برای تأیید روایی پرسشنامه از تحلیل عاملی تأییدی و برای تعیین برازش مدل از مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد در بخش کمی نرم‌افزار ۲۳ spss و pls به کار رفت.

توصیف آماری ویژگی‌های جمعیت شناختی آزمودنی‌ها در جدول ۱ مشاهده می‌گردد.

جدول ۱- آمار جمعیت شناختی مشارکت‌کنندگان

متغیر	طبقه	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	زن	۱۴۹	۴۴/۱
	مرد	۱۸۹	۵۵/۹
تحصیلات	کارشناسی	۱۹۷	۵۸/۲۸
	کارشناسی ارشد	۱۳۹	۳۸/۱۷
	دکتری	۱۲	۳/۵۵
سابقه کاری	۱۰-۲۰ سال	۱۴۱	۴۱/۷۲
	بیش از ۲۰ سال	۱۹۷	۵۸/۲۸

در این پژوهش پرسشنامه در اختیار ۱۰ نفر از خبرگان قرار گرفت و نسبت به روایی محتوای (CVR) طبق فرمول لاوشه محاسبه گردید و با توجه به این که روایی گویه‌ها بالاتر از میزان حدنصاب ۰/۴۲ در جدول استاندارد لاوشه بود موردپذیرش یک قرار گرفت. نسبت روایی محتوایی به دست آمده در جدول ۲ ارائه گردیده است.

جدول ۲- نمونه‌ای از نسبت روایی محاسبه‌شده گویه‌های پرسشنامه

ردیف	گویه‌ها	تعداد گویه‌های ضرورت دارد	نسبت روایی محتوایی
۱	ایجاد نهضت سوادآموزی رسانه‌ای برای آموزش سواد رسانه‌ای	۲۰	۱
۲	توسعه فن‌آوری برای آموزش سواد رسانه‌ای	۱۹	۰/۹۵
۳	استفاده از ظرفیت مساجد و فرهنگ‌سرا برای آموزش سواد رسانه‌ای	۱۹	۰/۹۵
۴	استفاده از ظرفیت صداوسیما و رسانه‌ها برای آموزش سواد رسانه‌ای	۱۸	۰/۹۰
۵	سیاست‌گذاری تشویقی در وزارت آموزش و پرورش برای آموزش سواد رسانه‌ای	۱۹	۰/۹۵
۶	دوره تربیت‌معلم برای معلم آموزش سواد رسانه‌ای	۲۰	۱
۷	آموزش سواد رسانه‌ای به مدیران آموزش و پرورش	۱۹	۰/۹۵
۸	بازنگری کتاب تفکر و سواد رسانه‌ای	۱۸	۰/۹۰
۹	مشخص کردن استانداردهای آموزشی آموزش سواد رسانه‌ای	۲۰	۱
۱۰	حمایت از دانش‌آموزان مستعد آموزش سواد رسانه‌ای	۲۰	۱

پس از این مرحله پرسشنامه در اختیار جامعه آماری پژوهش قرار داده شد، به‌منظور تعیین پایایی از پایایی ترکیبی استفاده شد. روایی سازه‌ای پرسشنامه نیز با تحلیل عاملی تأییدی موردسنجش قرار گرفت و مطلوب بودن مدل تأیید گردید.

خلاصه نتایج تحلیل عاملی، روایی همگرا و پایایی ترکیبی پرسشنامه در جدول ۳ مشاهده می‌گردد.

جدول ۳- خلاصه نتایج تحلیل عاملی، روایی همگرا و پایایی ترکیبی پرسشنامه

ابعاد	گویه‌ها	بار عاملی	AVE	CR
دولت	نهضت سوادآموزی رسانه‌ای	۰/۷۲۵	۰/۵۶	۰/۹۰
	توسعه فناوری	۰/۴۸۱		
	ظرفیت مساجد و فرهنگ‌سراها	۰/۹۲۷		
	ظرفیت صداوسیما و رسانه‌ها	۰/۸۱۳		
وزارت	سیاست‌گذاری تشویقی	۰/۸۲۶	۰/۶۸	۰/۹۶
	دوره تربیت‌معلم	۰/۷۷۴		
	آموزش مدیران آموزش و پرورش	۰/۹۵۷		
	بازنگری کتاب	۰/۷۴۱		
آموزش و پرورش	استانداردهای آموزشی	۰/۸۵۷	۰/۵۲	۰/۹۵
	حمایت از دانش‌آموز مستعد	۰/۶۹۸		
	همایش سواد رسانه‌ای	۰/۷۰۵		
	بسترسازی فضای مجازی	۰/۷۲۹		
	آموزش مدیران مدرسه	۰/۴۶۷		
	تیبین برای مدیران مدرسه	۰/۶۷۷		
	فراهم کردن معلم سواد رسانه‌ای	۰/۵۳۹		

ایجاد	گویه‌ها	بار عاملی	AVE	CR
مدرسه	تجهیزات سواد رسانه‌ای	۰/۸۸۶	۰/۵۳	۰/۹۴
	تشویق در مدرسه	۰/۸۷۸		
	تعامل با رسانه‌ها	۰/۷۱۷		
	انتخاب معلم سواد رسانه‌ای	۰/۶۴۸		
	تعامل با اولیاء	۰/۵۰۷		
	تبیین سواد رسانه‌ای برای کادر مدرسه	۰/۷۱۷		
معلم سواد رسانه‌ای	معلم با صلاحیت‌های حرفه‌ای	۰/۵۷۶	۰/۵۱	۰/۹۱
	روش تدریس	۰/۷۸۷		
	تسهیل‌کننده یادگیری سواد رسانه‌ای	۰/۵۴۳		
	سواد قرآنی	۰/۸۵۳		
	رسانه شناسی	۰/۴۵۲		
	توانایی فنی	۰/۸۳۲		
	معتقد به سبک زندگی اسلامی	۰/۸۶۲		
	ارزش برای فرهنگ ایرانی	۰/۶۴۹		
	تفکر انتقادی	۰/۵۷۱		
	نظم اجتماعی	۰/۵۶۶		
	توانایی تربیتی	۰/۹۰۹		
	مهارت‌های ارتباطی	۰/۷۹۷		
	ارزشیابی	۰/۷۴۰		
برنامه درسی سواد رسانه‌ای	خودباوری	۰/۵۸۷	۰/۵۳	۰/۸۸
	تفکر انتقادی	۰/۴۲۵		
	امیدواری	۰/۸۶۶		
	دشمن شناسی	۰/۸۸۳		
	رسانه شناسی	۰/۷۶۹		
	قدرت تحلیل	۰/۹۸۰		
	مخاطب فعال	۰/۴۶۶		
	تقوای رسانه‌ای	۰/۶۲۴		
	خودشناسی	۰/۶۸۷		
	آینده‌پژوهی	۰/۷۰۴		
	برنامه‌ریزی مصرف بهینه	۰/۵۸۳		
	خودکنترلی	۰/۷۳۹		
	شناخت سبک زندگی اسلامی	۰/۴۵۹		
	شناخت ارزش‌های بومی	۰/۷۵۸		
	توانایی نشر و بازنشر	۰/۷۳۷		

از آنجاکه طبق جدول ۳ مقدار پایایی ترکیبی تمام متغیرها بیش از ۰/۷ بود و آلفای کرونباخ پرسشنامه ۰/۸۸ به دست آمد؛ بنابراین پایایی مورد تأیید و مقدار واریانس استخراج‌شده نیز در همه موارد از ۰/۴ بیشتر است.

بعد از محاسبات رابطه زیر به دست آمد:

$$CR > 0.7; CR > AVE; AVE > 0.5$$

به منظور تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد.

با استفاده از نرم‌افزار SPSS-۲۳ متغیرهای پژوهش از میانگین، انحراف معیار داده‌ها به دست آمد. در جدول ۴ شاخص‌های مرکزی و پراکندگی مربوط به مؤلفه‌های پژوهش نمایش داده شده است.

جدول ۴- نمونه‌ای از مشخصه‌های آماری مؤلفه‌های پژوهش

ردیف	مؤلفه	انحراف معیار	میانگین
۱	ایجاد نهضت سوادآموزی رسانه‌ای برای آموزش سواد رسانه‌ای	۱/۲۵۴	۳/۶۸
۲	توسعه فن‌آوری برای آموزش سواد رسانه‌ای	۱/۲۲۳	۳/۸۳
۳	استفاده از ظرفیت مساجد و فرهنگ‌سرا برای آموزش سواد رسانه‌ای	۱/۳۳۰	۳/۶۶
۴	استفاده از ظرفیت صداوسیما و رسانه‌ها برای آموزش سواد رسانه‌ای	۱/۲۴۱	۳/۸۰
۵	سیاست‌گذاری تشویقی در وزارت آموزش و پرورش برای آموزش سواد رسانه‌ای	۱/۱۸۵	۳/۷۰
۶	دوره تربیت معلم برای معلم آموزش سواد رسانه‌ای	۰/۸۹۴	۳/۶۲
۷	آموزش سواد رسانه‌ای به مدیران آموزش و پرورش	۰/۹۷۸	۳/۵۸
۸	بازنگری کتاب تفکر و سواد رسانه‌ای	۰/۹۲۷	۳/۵۵
۹	مشخص کردن استانداردهای آموزشی آموزش سواد رسانه‌ای	۰/۹۴۷	۳/۴۲
۱۰	حمایت از دانش‌آموزان مستعد آموزش سواد رسانه‌ای	۱/۰۳۵	۳/۲۱

نرمال بودن داده‌های مربوط به متغیرهای پژوهش با استفاده از آزمون کولموگراف-اسمیرنوف موردبررسی قرار گرفت که نتایج آن در جدول ۵ منعکس شده است.

جدول ۵- خلاصه آزمون کولموگراف-اسمیرنوف

ردیف	مؤلفه	آماره آزمون	سطح معناداری
۱	ایجاد نهضت سوادآموزی رسانه‌ای برای آموزش سواد رسانه‌ای	۴/۷۴۹	۰/۰۰۱
۲	توسعه فن‌آوری برای آموزش سواد رسانه‌ای	۴/۰۷۲	۰/۰۰۱
۳	استفاده از ظرفیت مساجد و فرهنگ‌سرا برای آموزش سواد رسانه‌ای	۴/۱۹۸	۰/۰۰۱
۴	استفاده از ظرفیت صداوسیما و رسانه‌ها برای آموزش سواد رسانه‌ای	۳/۹۷۵	۰/۰۰۱
۵	سیاست‌گذاری تشویقی در وزارت آموزش و پرورش برای آموزش سواد رسانه‌ای	۳/۸۲۳	۰/۰۰۱
۶	دوره تربیت معلم برای معلم آموزش سواد رسانه‌ای	۵/۴۹۷	۰/۰۰۱
۷	آموزش سواد رسانه‌ای به مدیران آموزش و پرورش	۰/۲۶۷	۰/۰۰۱
۸	بازنگری کتاب تفکر و سواد رسانه‌ای	۴/۴۹۱	۰/۰۰۱
۹	مشخص کردن استانداردهای آموزشی آموزش سواد رسانه‌ای	۴/۲۵۹	۰/۰۰۱
۱۰	حمایت از دانش‌آموزان مستعد آموزش سواد رسانه‌ای	۴/۲۱۹	۰/۰۰۱

همان‌طور که جدول بالا نشان می‌دهد، سطح معنی‌داری آماره‌ی آزمون کولموگراف-اسمیرنوف حکایت از غیرطبیعی بودن توزیع داده‌ها بود. با استفاده از نرم‌افزار PLS در بخش استنباطی در آغاز به‌منظور بررسی روایی پرسشنامه محقق ساخته از تحلیل عاملی استفاده‌شده و در ادامه به‌منظور پاسخ به سؤال‌های پژوهش و برازش مدل از مدل‌سازی معادلات ساختاری و شاخص‌های برازش مطلق، شاخص‌ها برازش تطبیقی و شاخص‌های برازش استفاده می‌کردیم.

نتایج و یافته‌ها

سوال اول: ابعاد و مؤلفه‌های آموزش سواد رسانه‌ای کدام‌اند؟

از پرسشنامه آماده (محقق ساخته) با ۴۹ گویه استفاده شد و با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی روایی پرسشنامه را بررسی کردیم. با بررسی پرسشنامه به مدل آموزش سواد رسانه‌ای در آموزش و پرورش با ۶ بعد و ۴۹ مؤلفه دست یافتیم.

سوال دوم: طراحی مدل آموزش سواد رسانه‌ای چگونه است؟

نتایج استخراج شده از تکمیل پرسشنامه توسط شرکت کنندگان با استفاده از نرم افزار SPSS۲۳ و برآوردهای پارامتر استانداردشده نشان داد که همه مؤلفه‌ها از لحاظ آماری معنادار بودند و بارهای عاملی آن‌ها در سطح بالایی قرار داشتند (بیشتر از ۰/۵). بررسی نتایج شاخص‌های برازش حاکی از برازش مناسب مدل بود. در ادامه نتایج مربوط به تحلیل عاملی تأییدی در حالت تخمین ضرایب استاندارد و معناداری ضرایب هر یک از مؤلفه‌های دولت، وزارت، آموزش و پرورش، مدرسه، معلم و برنامه درسی گویه‌های مربوط به آن‌ها، همچنین شاخص‌های برازش مؤلفه‌ها را بررسی می‌کنیم.

مؤلفه دولت

مؤلفه دولت با ۴ گویه پرسشنامه موردسنجش قرار گرفت.

برآوردهای پارامتر استانداردشده در جدول ۶ نشان می‌دهد که همه شاخص‌های مؤلفه‌های مختلف از لحاظ آماری معنادار هستند و بارهای عاملی آن‌ها در سطح بالایی قرار دارند.

جدول ۶- گویه‌های تأییدشده مؤلفه دولت

مؤلفه	برچسب	گویه	برچسب	بارعاملی	مقدار t	وضعیت	رتبه
نهضت سوادآموزی رسانه‌ای		سؤال ۱	Q۱	۰/۷۲۵	۸/۳۹۰	تأییدشده	سوم
توسعه فناوری		سؤال ۲	Q۲	۰/۴۸۱	۳/۳۶۵	تأییدشده	چهارم
ظرفیت مساجد و فرهنگ‌سراها		سؤال ۳	Q۳	۰/۹۲۷	۹/۷۱۵	تأییدشده	اول
ظرفیت صداوسیما و رسانه‌ها		سؤال ۴	Q۴	۰/۸۱۳	۹/۴۵۹	تأییدشده	دوم

در حالت تخمین استاندارد بارهای عاملی نشان داده می‌شود، هر چه بار عاملی بزرگ‌تر و به عدد یک نزدیک‌تر باشد، یعنی متغیر مشاهده‌شده (سؤال) بهتر می‌تواند متغیر مکنون یا پنهان را تبیین نماید. اگر بار عاملی کمتر از ۰/۳ باشد. رابطه ضعیف در نظر گرفته‌شده و از آن صرف‌نظر

می‌شود. بار عاملی اگر بیشتر از ۰/۶ باشد خیلی مطلوب است. همان‌طور که در نمودار ۱ نشان داده شده است، بار عاملی هیچ‌کدام از سؤالات کمتر از مقدار ۰/۳ نشده و نباید از مدل حذف شود. در حالت معنی‌داری باید ارزش t بیشتر از مقدار ۱/۹۶ باشد تا رابطه بین هر سؤال و متغیر موردنظر معنی‌دار باشد. در نمودار ۱ ارزش t برای تمامی سؤال‌ها بزرگ‌تر از مقدار ۱/۹۶ شده است و همچنین رابطه بین این سؤال و متغیر موردنظر معنی‌دار است.

مؤلفه وزارت

مؤلفه پژوهشی با ۴ گویه پرسشنامه موردسنجش قرار گرفت.

جدول ۷- گویه‌های تأییدشده مؤلفه وزارت

مؤلفه	برچسب	گویه	برچسب	بارعاملی	مقدار t	وضعیت	رتبه
سیاست‌گذاری تشویقی		سؤال ۵	Q۵	۰/۸۲۶	۷/۷۲۳	تأییدشده	دوم
دوره تربیت‌معلم		سؤال ۶	Q۶	۰/۷۷۴	۹/۶۱۵	تأییدشده	سوم
آموزش مدیران آموزش سواد رسانه‌ای		سؤال ۷	Q۷	۰/۹۵۷	۱۰/۶۵۱	تأییدشده	اول
بازنگری کتاب		سؤال ۸	Q۸	۰/۷۴۱	۹/۴۹۱	تأییدشده	چهارم

مؤلفه آموزش و پرورش استان

مؤلفه آموزش و پرورش استان با ۷ گویه پرسشنامه موردسنجش قرار گرفت.

برآوردهای پارامتر استانداردشده در جدول ۸ نشان می‌دهد که همه شاخص‌های مؤلفه‌های مختلف از لحاظ آماری معنادار هستند و بارهای عاملی آن‌ها در سطح بالایی قرار دارند.

جدول ۸- گویه‌های تأییدشده مؤلفه آموزش و پرورش استان

مؤلفه	برچسب	گویه	برچسب	بارعاملی	مقدار t	وضعیت	رتبه
استانداردهای آموزشی		سؤال ۹	Q۹	۰/۸۵۷	۷/۱۶۷	تأییدشده	اول
حمایت از دانش‌آموز مستعد		سؤال ۱۰	Q۱۰	۰/۶۹۸	۵/۹۸۶	تأییدشده	چهارم
همایش سواد رسانه‌ای		سؤال ۱۱	Q۱۱	۰/۷۰۵	۶/۰۳۹	تأییدشده	سوم
بسترسازی فضای مجازی		سؤال ۱۲	Q۱۲	۰/۷۲۹	۳/۸۴۳	تأییدشده	دوم
آموزش مدیران مدرسه		سؤال ۱۳	Q۱۳	۰/۴۶۷	۳/۶۰۲	تأییدشده	ششم
تبیین برای مدیران مدرسه		سؤال ۱۴	Q۱۴	۰/۶۷۷	۷/۴۰۵	تأییدشده	پنجم
فراهم کردن معلم سواد رسانه‌ای		سؤال ۱۵	Q۱۵	۰/۵۳۹	۴/۳۰۳	تأییدشده	هفتم

مؤلفه مدرسه

مؤلفه مدرسه با ۶ گویه پرسشنامه موردسنجش قرار گرفت.

برآوردهای پارامتر استانداردشده در جدول ۹ نشان می‌دهد که همه شاخص‌های مؤلفه‌های مختلف از لحاظ آماری معنادار هستند و بارهای عاملی آنها در سطح بالایی قرار دارند.

جدول ۹- گویه‌های تأییدشده مؤلفه مدرسه

رتبه	وضعیت	مقدار t	بارعاملی	برچسب	گویه	برچسب	مؤلفه
اول	تأییدشده	۷/۲۷۸	۰/۸۸۶	Q۱۶	سؤال ۱۶		تجهیزات سواد رسانه‌ای
دوم	تأییدشده	۷/۵۸۶	۰/۸۷۸	Q۱۷	سؤال ۱۷		تشویق در مدرسه
سوم	تأییدشده	۸/۰۷۵	۰/۷۱۷	Q۱۸	سؤال ۱۸		تعامل با رسانه‌ها
پنجم	تأییدشده	۶/۶۰۴	۰/۶۴۸	Q۱۹	سؤال ۱۹		انتخاب معلم سواد رسانه‌ای
ششم	تأییدشده	۵/۴۳۴	۰/۵۰۷	Q۲۰	سؤال ۲۰		تعامل با اولیاء
سوم	تأییدشده	۴/۴۵۰	۰/۷۱۷	Q۲۱	سؤال ۲۱		تبیین سواد رسانه‌ای برای کادر مدرسه

مؤلفه معلم سواد رسانه‌ای

مؤلفه معلم سواد رسانه‌ای با ۱۳ گویه پرسشنامه موردسنجش قرار گرفت.

برآوردهای پارامتر استانداردشده در جدول ۱۰ نشان می‌دهد که همه شاخص‌های مؤلفه‌های مختلف از لحاظ آماری معنادار هستند و بارهای عاملی آنها در سطح بالایی قرار دارند.

جدول ۱۰- گویه‌های تأییدشده مؤلفه معلم سواد رسانه‌ای

رتبه	وضعیت	مقدار t	بارعاملی	برچسب	گویه	برچسب	مؤلفه
نهم	تأییدشده	۵/۵۷۸	۰/۵۷۶	Q۲۲	سؤال ۲۲		معلم با صلاحیت‌های حرفه‌ای
ششم	تأییدشده	۵/۸۹۸	۰/۷۸۷	Q۲۳	سؤال ۲۳		روش تدریس
دوازدهم	تأییدشده	۴/۰۹۷	۰/۵۴۳	Q۲۴	سؤال ۲۴		تسهیل‌کننده یادگیری سواد رسانه‌ای
سوم	تأییدشده	۷/۱۴۱	۰/۸۵۳	Q۲۵	سؤال ۲۵		سواد قرآنی
سیزدهم	تأییدشده	۳/۲۵۱	۰/۴۵۲	Q۲۶	سؤال ۲۶		رسانه شناسی
چهارم	تأییدشده	۵/۴۳۵	۰/۸۳۲	Q۲۷	سؤال ۲۷		توانایی فنی
دوم	تأییدشده	۶/۲۳۹	۰/۸۶۲	Q۲۸	سؤال ۲۸		معتقد به سبک زندگی اسلامی
هشتم	تأییدشده	۴/۶۱۰	۰/۶۴۹	Q۲۹	سؤال ۲۹		ارزش برای فرهنگ ایرانی
دهم	تأییدشده	۵/۲۷۷	۰/۵۷۱	Q۳۰	سؤال ۳۰		معلم با تفکر انتقادی
یازدهم	تأییدشده	۵/۱۷۵	۰/۵۶۶	Q۳۱	سؤال ۳۱		نظم اجتماعی
اول	تأییدشده	۸/۲۱۸	۰/۹۰۹	Q۳۲	سؤال ۳۱		توانایی تربیتی
پنجم	تأییدشده	۵/۶۴۱	۰/۷۹۷	Q۳۳	سؤال ۳۳		مهارت‌های ارتباطی
هفتم	تأییدشده	۴/۶۵۰	۰/۷۴۰	Q۳۴	سؤال ۳۴		ارزشیابی

مؤلفه برنامه درسی آموزش سواد رسانه‌ای

مؤلفه برنامه درسی آموزش سواد رسانه‌ای با ۱۵ گویه پرسشنامه موردسنجش قرار گرفت.

برآوردهای پارامتر استانداردشده در جدول ۱۱ نشان می‌دهد که همه شاخص‌های مؤلفه‌های مختلف از لحاظ آماری معنادار هستند و بارهای عاملی آن‌ها در سطح بالایی قرار دارند.

جدول ۱۱- گویه‌های تأییدشده مؤلفه برنامه درسی آموزش سواد رسانه‌ای

رتبه	وضعیت	مقدار t	بارعاملی	برچسب	گویه	برچسب	مؤلفه
یازدهم	تأییدشده	۵/۳۶۸	۰/۵۸۷	Q۳۵	سؤال ۳۵		خودباوری
پانزدهم	تأییدشده	۲/۰۸۰	۰/۴۲۵	Q۳۶	سؤال ۳۶		تفکر انتقادی دانش‌آموز
سوم	تأییدشده	۸/۲۳۱	۰/۸۶۶	Q۳۷	سؤال ۳۷		امیدواری
دوم	تأییدشده	۷/۳۹۶	۰/۸۸۳	Q۳۸	سؤال ۳۸		دشمن‌شناسی
چهارم	تأییدشده	۹/۵۸۶	۰/۷۶۹	Q۳۹	سؤال ۳۹		رسانه‌شناسی
اول	تأییدشده	۹/۶۵۳	۰/۹۸۰	Q۴۰	سؤال ۴۰		قدرت تحلیل
سیزدهم	تأییدشده	۴/۴۸۰	۰/۴۶۶	Q۴۱	سؤال ۴۱		مخاطب فعال
دهم	تأییدشده	۴/۰۲۸	۰/۶۲۴	Q۴۲	سؤال ۴۲		تقوای رسانه‌ای
نهم	تأییدشده	۵/۳۴۱	۰/۶۸۷	Q۴۳	سؤال ۴۳		خودشناسی
هشتم	تأییدشده	۷/۶۸۳	۰/۷۰۴	Q۴۴	سؤال ۴۴		آینده‌پژوهی
دوازدهم	تأییدشده	۶/۳۸۵	۰/۵۸۳	Q۴۵	سؤال ۴۵		برنامه‌ریزی مصرف بهینه
هفتم	تأییدشده	۶/۶۲۷	۰/۷۲۹	Q۴۶	سؤال ۴۶		خودکنترلی
چهاردهم	تأییدشده	۲/۲۶۵	۰/۴۵۹	Q۴۷	سؤال ۴۷		شناخت سبک زندگی اسلامی
پنجم	تأییدشده	۸/۵۲۱	۰/۷۵۸	Q۴۸	سؤال ۴۸		شناخت ارزش‌های بومی
ششم	تأییدشده	۸/۰۷۴	۰/۷۳۷	Q۴۹	سؤال ۴۹		توانایی نشر و بازنشر

سؤال سوم: آیا مدل آموزش سواد رسانه‌ای در آموزش و پرورش فارس از برازش مناسب برخوردار است؟

به منظور بررسی برازش مدل تحقیق حاضر از شاخص‌های برازش مربوط روش معادلات ساختاری با رویکرد پی‌ال‌اس استفاده گردید. جدول ۱۲ نتایج مربوط به شاخص‌های برازش مدل فوق را نشان می‌دهد.

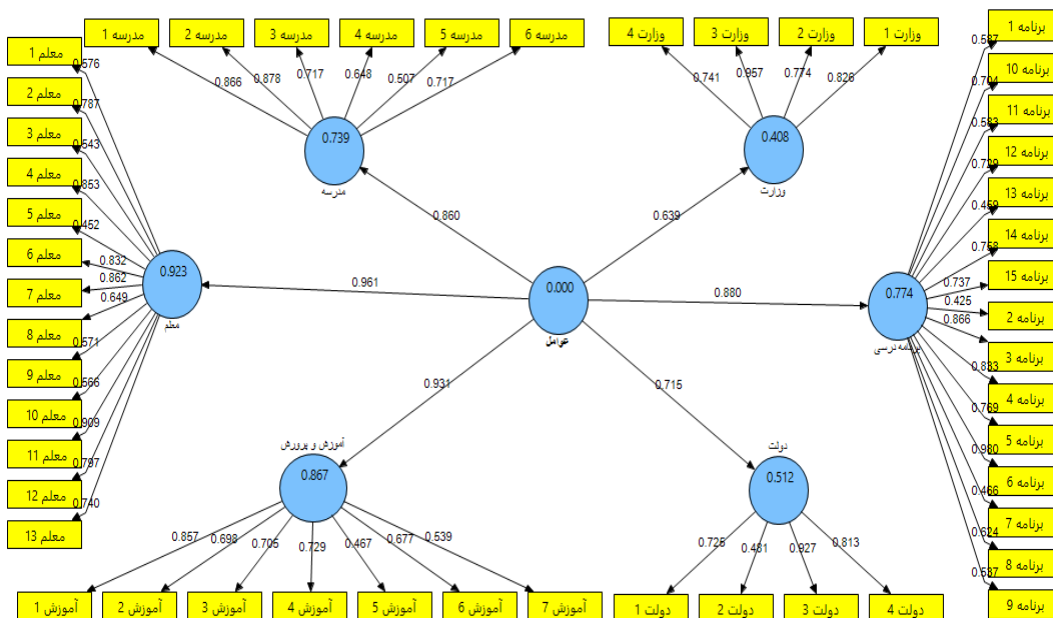
جدول ۱۲- شاخص‌های برازش مدل تحقیق

دولت	وزارت	آموزش و پرورش	مدرسه	معلم	برنامه درسی
۰/۸۵	۰/۸۷	۰/۸۵	۰/۸۴	۰/۸۲	۰/۸۰
۰/۹۰	۰/۹۶	۰/۹۵	۰/۹۴	۰/۹۱	۰/۸۸
۰/۵۶	۰/۶۸	۰/۵۲	۰/۵۳	۰/۵۱	۰/۵۳
۰/۵۱	۰/۴۰	۰/۸۶	۰/۷۳	۰/۹۲	۰/۷۷
۰/۵۳	۰/۵۲	۰/۶۶	۰/۶۲	۰/۶۸	۰/۶۳
					GOF

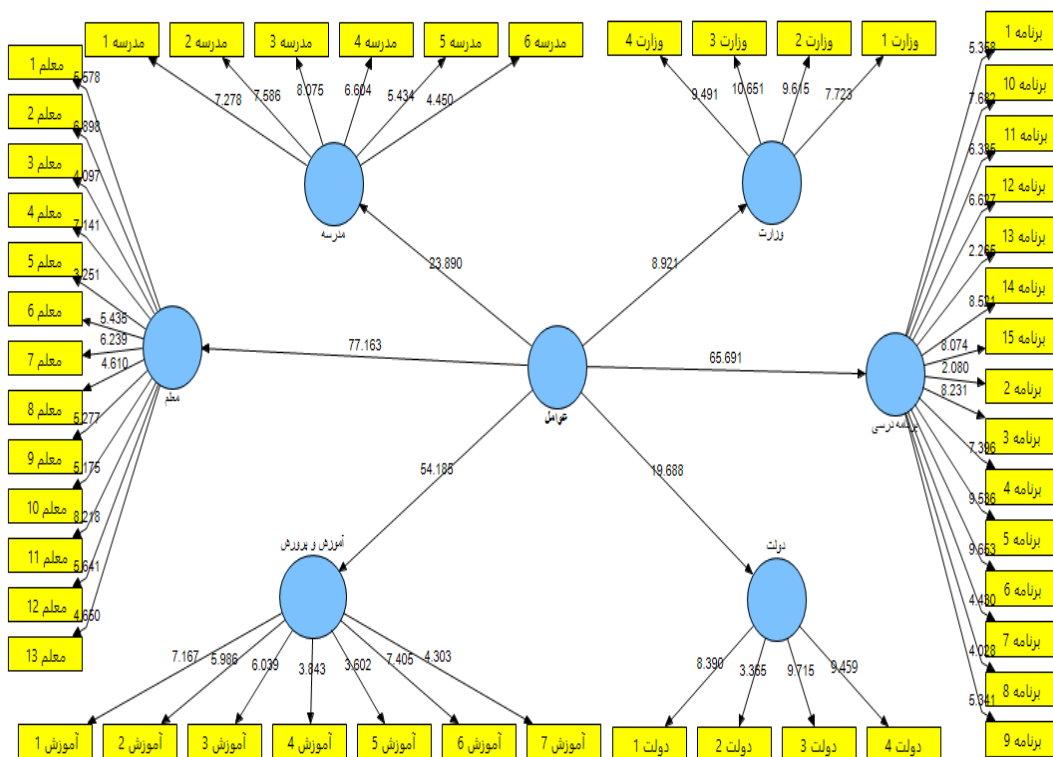
نتایج مربوط به شاخص‌های برازش تحقیق نشان داد که مقدار مربوط به آلفای کروناخ و پایایی ترکیبی متغیرها در همه متغیرها، بالاتر از ۰/۷ می‌باشد که حاکی از پایایی مناسب مدل دارد. همچنین نتایج تحقیق مشخص نمود که میزان روایی همگرا برای تمامی عوامل بالاتر از سطح معیار ۰/۴ می‌باشد که نشان‌دهنده مناسب بودن میزان روایی همگرا تحقیق می‌باشد. همچنین روایی واگرا در تحقیق حاضر نیز در قالب ماتریس عوامل در عوامل، موردبررسی و تأیید قرار گرفت. همچنین مطابق با شکل مدل تحقیق تمامی بارهای عاملی مربوط به عوامل تحقیق، بیش از ۰/۴ می‌باشد که نشان‌دهنده مناسب بودن این معیار می‌باشد.

با توجه به سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ که به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای R^2 معرفی شده است و در همه عوامل، مقدار بیشتر از ۰/۶۷ به دست آمد که نشان از مناسب بودن این شاخص دارد. با توجه به سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ که به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی شده است و در همه عوامل، مقدار بیشتر از ۰/۳۶ به دست آمد که نشان از برازش کلی قوی مدل دارد. با این توجه مشخص گردید که مدل ارائه‌شده در تحقیق حاضر، از برازش مناسبی برخوردار می‌باشد.

بعد از تأیید ساختار عاملی پرسشنامه پژوهش با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی، جهت بررسی ساختار علی بین متغیرهای پنهان، بررسی تأثیر متغیرهای پنهان بر سازه اصلی و بررسی روابط بین متغیرهای پنهان و متغیرهای مشاهده‌شده از مدل یابی معادلات ساختار استفاده شد.

نمودار ۱- مقادیر بار عاملی مدل اندازه‌گیری آموزش سواد رسانه‌ای در آموزش و پرورش فارس

نمودار ۲- مقادیر آماره t مدل اندازه‌گیری آموزش سواد رسانه‌ای در آموزش و پرورش فارس

همان‌طور که در نمودار ۲ مشاهده می‌شود تمامی بارهای عاملی از ۰/۴ بالاتر می‌باشند، بنابراین رابطه بین متغیرها مطلوب است.

در کل با توجه به تمام شاخص‌های برازش می‌توان گفت مدل از برازش مناسبی برخوردار است. در ادامه پس از طراحی مدل ساختاری بین متغیرها، تأثیر هر یک از متغیرهای شناسایی‌شده دولت، وزارت، آموزش و پرورش، مدرسه، معلم، برنامه درسی آموزش سواد رسانه‌ای اندازه‌گیری شد. بارهای عاملی نشان‌دهنده میزان تأثیر متغیر مشاهده‌شده در تبیین و اندازه‌گیری متغیرهای پنهان مربوط به خود است. همچنین با توجه به مقادیر بار عاملی به‌دست‌آمده، متغیرها اولویت‌بندی شدند. نتایج در جدول ۱۳ مشاهده می‌گردد.

جدول ۱۳- بارعاملی استاندارد تأثیر عوامل شناسایی‌شده

تأثیر	بارعاملی	آماره t	اولویت
دولت وزارت آموزش و پرورش مدرسه معلم برنامه درسی	۰/۷۱۵	۱۹/۶۸۸	پنجم
	۰/۶۳۹	۸/۹۲۱	ششم
	۰/۹۳۱	۵۴/۱۸۵	دوم
	۰/۸۶۰	۲۳/۹۸۰	چهارم
	۰/۹۶۱	۷۷/۱۶۳	اول
	۰/۸۸۰	۶۵/۹۱	سوم
آموزش سواد رسانه‌ای در آموزش و پرورش فارس			

نتایج نشان داد که هر یک از ابعاد مدل به ترتیب: معلم سواد رسانه‌ای (۰/۹۶۱) آموزش و پرورش (۰/۹۳۱) برنامه درسی (۰/۸۸۰) مدرسه (۰/۸۶) دولت (۰/۷۱۵) وزارت آموزش و پرورش (۰/۶۳۹) بر آموزش سواد رسانه‌ای در آموزش و پرورش تأثیر داشتند و شاخص‌های برازش هنجار شده بنتلر بونت، برازش نسبی، برازش افزایشی، شاخص‌های تطبیقی مدل نشان داد که مدل ساختاری طراحی‌شده از برازش مطلوبی برخوردار بود.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی پژوهش حاضر طراحی و اعتباریابی مدل آموزش سواد رسانه‌ای در آموزش و پرورش بود. اکنون موضوع سواد رسانه‌ای به موضوعی فراگیر و دارای اهمیت برای آموزش و پرورش تبدیل شده است. پژوهش حاضر یک تحقیق ترکیبی اکتشافی متوالی است که در این مرحله یافته‌های پژوهش کیفی و کمی را باهم پیوند زده به تفسیر یافته‌ها می‌پردازیم.

شبکه مضامین نشان داد که از دیدگاه خبرگان و صاحب‌نظران لازم است تعداد ۶ بعد و ۴۹ مؤلفه در آموزش سواد رسانه‌ای آموزش و پرورش موردتوجه قرار گیرد. تفسیر ابعاد دولت، وزارت، آموزش و پرورش، مدرسه، معلم و برنامه درسی حکایت از آن دارد که مهم‌ترین مؤلفه‌های بعد دولت عبارت‌اند از: نهضت سوادآموزی رسانه‌ای، توسعه فناوری، ظرفیت مساجد و فرهنگ‌سراها، و ظرفیت صداوسیما و رسانه‌ها می‌باشد. نتایج پژوهش نشان از آن است که مهم‌ترین مؤلفه‌های وزارت سیاست‌گذاری تشویقی، دوره تربیت معلم، آموزش مدیران آموزش سواد رسانه و بازنگری کتاب می‌باشد. همچنین مهم‌ترین مؤلفه آموزش و پرورش عبارت‌اند از: استانداردهای آموزشی، حمایت از دانش‌آموز مستعد، همایش سواد رسانه‌ای، بسترسازی فضای مجازی، آموزش مدیران مدرسه، تبیین برای مدیران مدرسه و فراهم کردن معلم سواد رسانه‌ای می‌باشد. از نظر پاسخگویان مؤلفه مدرسه شامل: تجهیزات سواد رسانه‌ای، تشویق در مدرسه، تعامل با رسانه‌ها، انتخاب معلم سواد رسانه‌ای، تعامل با اولیاء و تبیین سواد رسانه‌ای برای کادر مدرسه می‌باشد. در مؤلفه معلم شامل: معلم با صلاحیت‌های حرفه‌ای، روش تدریس، تسهیل‌کننده یادگیری سواد رسانه‌ای، سواد قرآنی،

رسانه شناسی، توانایی فنی، معتقد به سبک زندگی اسلامی، ارزش برای فرهنگ ایرانی، معلم با تفکر انتقادی، نظم اجتماعی، توانایی تربیتی، مهارت‌های ارتباطی و ارزشیابی می‌باشد و در آخر مؤلفه برنامه درسی نیز شامل مضامین: خودباوری، تفکر انتقادی دانش‌آموز، امیدواری، دشمن‌شناسی، رسانه شناسی، قدرت تحلیل، مخاطب فعال، تقوای رسانه‌ای، خودشناسی، آینده‌پژوهی، برنامه‌ریزی مصرف بهینه، خودکنترلی، شناخت سبک زندگی اسلامی، شناخت ارزش‌های بومی و توانایی نشر و باز نشر می‌باشد.

نتایج این پژوهش در بعد دولت با پژوهش‌های سید بشیر حسینی و حق پناه (۱۳۹۸)، صلواتیان و همکاران (۱۳۹۵)، نیازی، زوارکی و علی‌آبادی (۱۳۹۵)، جهاندار امیری و همکاران (۱۳۹۸)، هاشمی (۱۳۹۳) مطابقت دارد.

نتایج این پژوهش در بعد وزارت با پژوهش‌های سجاد کرمی نامیوندی (۱۳۹۵)، بی‌بی مریم مصطفوی (۱۳۹۴)، عباس تقی زاده (۱۳۹۶) و سید مهدی شریفی و سجاد کرمی نامیوندی (۱۳۹۷) مطابقت دارد.

در بعد آموزش و پرورش این پژوهش با پژوهش‌های میهان و همکاران (۲۰۱۵)، لی (۲۰۱۶)، شهامت و داورپناه (۱۳۹۷)، مارتین (۲۰۱۱)، سید بشیر حسینی و حمیده بهرامی (۱۳۹۸)، عمران و همکاران (۲۰۱۴) و سلیمان و همکاران (۱۳۹۲) همسویی دارد.

نتایج پژوهش در بعد مدرسه با پژوهش‌های سیروس محمودی و همکاران (۱۳۹۸)، خانیکی و همکاران (۱۳۹۵)، هاشمی (۱۳۹۳)، اویومی و فاتوکی (۲۰۱۵) و خسروشاهی و برقی (۱۳۹۷) مطابقت دارد.

در بعد معلم سواد رسانه‌ای پژوهش‌های داوود کاووسی (۱۴۰۰)، فخاری و اشرفی (۱۳۹۱)، میرزا محمدی و همکاران (۱۳۹۲)، سلیمان و همکاران (۱۳۹۲)، عرب شاهی و همکاران (۱۳۹۵)، سید احمد عسکری و همکاران (۱۳۹۹)، تقی زاده و کیا (۱۳۹۳)، سرافین (۲۰۱۱)، سید بشیر حسینی و حسین حق پناه (۱۳۹۸)، زهره خلیج و داریوش نوروزی (۱۳۹۸) همسویی دارد.

در بعد برنامه درسی پژوهش‌های غلامی بینا باج و علیپور (۱۴۰۱)، فاطمه کرمانشاهی و همکاران (۱۳۹۴)، باباکور و همکاران (۱۳۹۷)، امیری (۱۳۸۸)، فرغانی و خدامرادی (۱۳۹۸)، لایتش (۲۰۰۶)، سید بشیر حسینی و حسین حق پناه (۱۳۹۸)، صلواتیان و همکاران (۱۳۹۵)، داس و همکاران (۲۰۱۸)، جهاندار امیری و همکاران (۱۳۹۸)، صالحی (۱۳۹۶) و تقی زاده و کیا (۱۳۹۳) مطابقت دارد.

نتایج مربوط به شاخص‌های برازش تحقیق نشان داد که مقدار مربوط به آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی متغیرها در همه متغیرها، بالاتر از ۰/۷ می‌باشد که حاکی از پایایی مناسب مدل دارد. همچنین نتایج تحقیق مشخص نمود که میزان روایی همگرا برای تمامی عوامل بالاتر از سطح معیار ۰/۴ می‌باشد که نشان‌دهنده مناسب بودن میزان روایی همگرا تحقیق می‌باشد. همچنین روایی واگرا در تحقیق حاضر نیز در قالب ماتریس عوامل در عوامل، موردبررسی و تأیید قرار گرفت. همچنین مطابق با شکل مدل تحقیق تمامی بارهای عاملی مربوط به عوامل تحقیق، بیش از ۰/۴ می‌باشد که نشان‌دهنده مناسب بودن این معیار می‌باشد.

با توجه به سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ که به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای R^2 معرفی شده است و در همه عوامل، مقدار بیشتر از ۰/۶۷ به دست آمد که نشان از مناسب بودن این شاخص دارد. با توجه به سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ که به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی شده است و در همه عوامل، مقدار بیشتر از ۰/۳۶ به دست آمد که نشان از برازش کلی قوی مدل دارد. با این توجه مشخص گردید که مدل ارائه‌شده در تحقیق حاضر، از برازش مناسبی برخوردار می‌باشد.

در بُعد دولت بار عاملی ظرفیت مساجد و فرهنگ‌سراها ۰/۹۲۷ و مقدار آماره t ۹/۷۱۵ شد؛ و مقدار بار عاملی ظرفیت صداوسیما و رسانه‌ها ۰/۸۱۳ و مقدار آماره t ۹/۴۵۹ شد؛ و بار عاملی نهضت سوادآموزی رسانه‌ای ۰/۷۲۵ و مقدار آماره t ۸/۳۹۰ شد و بار عاملی توسعه فناوری ۰/۴۸۱ و مقدار آماره t آن ۳/۳۶۵ گردید؛ بنابراین با اطمینان ۹۵٪ متغیر دولت و آموزش سواد رسانه‌ای رابطه مثبت و معناداری دارند.

همچنین در بُعد وزارت آموزش مدیران آموزش سواد رسانه‌ای بار عاملی $0/957$ و مقدار آماره $t 10/651$ شد و سیاست‌گذاری تشویقی با بار عاملی $0/826$ و مقدار آماره $t 7/223$ گردید و دوره تربیت‌معلم با بار عاملی $0/774$ و مقدار آماره $t 9/615$ شد و بازنگری کتاب با بار عاملی $0/741$ و مقدار آماره $t 9/491$ گردید؛ بنابراین با اطمینان 95% متغیر وزارت و آموزش سواد رسانه‌ای رابطه مثبت و معناداری دارند.

در بعد آموزش و پرورش استانداردهای آموزشی با بار عاملی $0/857$ و مقدار آماره $t 7/167$ ؛ بسترسازی فضای مجازی با بار عاملی $0/729$ و مقدار آماره $t 3/843$ ؛ همایش سواد رسانه‌ای با بار عاملی $0/705$ و مقدار آماره $t 6/039$ ؛ حمایت از دانش‌آموز مستعد با بار عاملی $0/698$ و مقدار آماره $t 5/986$ ؛ تبیین برای مدیران مدرسه با بار عاملی $0/677$ و مقدار آماره $t 7/405$ ؛ آموزش مدیران مدرسه با بار عاملی $0/467$ و مقدار آماره $t 3/602$ و فراهم کردن معلم سواد رسانه‌ای با بار عاملی $0/539$ و مقدار آماره $t 4/303$ گردید؛ بنابراین با اطمینان 95% متغیر آموزش و پرورش و آموزش سواد رسانه‌ای رابطه مثبت و معناداری دارند.

در بُعد مدرسه، تجهیزات سواد رسانه‌ای با بار عاملی $0/886$ و مقدار آماره $t 7/278$ ؛ تشویق در مدرسه با بار عاملی $0/878$ و مقدار آماره $t 7/586$ ؛ تعامل با رسانه‌ها با بار عاملی $0/717$ و مقدار آماره $t 8/075$ ؛ تبیین سواد رسانه‌ای برای کادر مدرسه با بار عاملی $0/717$ و مقدار آماره $t 4/450$ ؛ انتخاب معلم سواد رسانه‌ای با بار عاملی $0/648$ و مقدار آماره $t 6/604$ و تعامل با اولیاء با بار عاملی $0/507$ و مقدار آماره $t 5/434$ گردید؛ بنابراین با اطمینان 95% متغیر مدرسه و آموزش سواد رسانه‌ای رابطه مثبت و معناداری دارند.

در بُعد معلم سواد رسانه‌ای، توانایی تربیتی با بار عاملی $0/909$ و مقدار آماره $t 8/218$ ؛ معتقد به سبک زندگی اسلامی با بار عاملی $0/862$ و مقدار آماره $t 6/239$ ؛ سواد قرآنی با بار عاملی $0/853$ و مقدار آماره $t 7/141$ ؛ توانایی فنی با بار عاملی $0/832$ و مقدار آماره $t 5/435$ ؛ مهارت ارتباطی با بار عاملی $0/797$ و مقدار آماره $t 5/641$ ؛ روش تدریس با بار عاملی $0/787$ و مقدار آماره $t 5/898$ ؛ ارزشیابی با بار عاملی $0/740$ و مقدار آماره $t 4/650$ ؛ ارزش برای فرهنگ ایرانی با بار عاملی $0/649$ و مقدار آماره $t 4/610$ ؛ معلم با صلاحیت‌های حرفه‌ای با بار عاملی $0/576$ و مقدار آماره $t 5/578$ ؛ معلم با تفکر انتقادی با بار عاملی $0/571$ و مقدار آماره $t 5/277$ ؛ نظم اجتماعی با بار عاملی $0/566$ و مقدار آماره $t 5/175$ ؛ تسهیل‌کننده یادگیری سواد با بار عاملی $0/543$ و مقدار آماره $t 4/097$ و رسانه شناسی با بار عاملی $0/452$ و مقدار آماره $t 3/251$ گردید؛ بنابراین با اطمینان 95% متغیر معلم و آموزش سواد رسانه‌ای رابطه مثبت و معناداری دارند.

بُعد برنامه درسی آموزش سواد رسانه‌ای، قدرت تحلیل با بار عاملی $0/980$ و مقدار آماره $t 9/653$ ؛ دشمن‌شناسی با بار عاملی $0/883$ و مقدار آماره $t 7/396$ ؛ امیدواری با بار عاملی $0/866$ و مقدار آماره $t 8/231$ ؛ رسانه شناسی با بار عاملی $0/769$ و مقدار آماره $t 9/586$ ؛ شناخت ارزش‌های بومی با بار عاملی $0/758$ و مقدار آماره $t 8/521$ ؛ توانایی نشر و باز نشر با بار عاملی $0/737$ و مقدار آماره $t 8/074$ ؛ خودکنترلی با بار عاملی $0/729$ و مقدار آماره $t 6/627$ ؛ آینده‌پژوهی با بار عاملی $0/704$ و مقدار آماره $t 7/683$ ؛ خودشناسی با بار عاملی $0/687$ و مقدار آماره $t 5/341$ ؛ تقوای رسانه‌ای با بار عاملی $0/624$ و مقدار آماره $t 4/028$ ؛ خودباوری با بار عاملی $0/587$ و مقدار آماره $t 5/368$ ؛ برنامه‌ریزی مصرف بهینه با بار عاملی $0/583$ و مقدار آماره $t 6/388$ ؛ مخاطب فعال با بار عاملی $0/466$ و مقدار آماره $t 4/480$ ؛ شناخت سبک زندگی اسلامی با بار عاملی $0/459$ و مقدار آماره $t 2/265$ و تفکر انتقادی دانش‌آموز با بار عاملی $0/425$ و مقدار آماره $t 9/080$ گردید؛ بنابراین با اطمینان 95% متغیر برنامه درسی و آموزش سواد رسانه‌ای رابطه مثبت و معناداری دارند.

شبکه مضامین نشان داد که از دیدگاه خبرگان و صاحب‌نظران لازم است تعداد ۶ بعد و ۴۹ مؤلفه در آموزش سواد رسانه‌ای آموزش‌وپرورش موردتوجه قرار گیرد. تفسیر ابعاد دولت، وزارت، آموزش‌وپرورش، مدرسه، معلم و برنامه درسی حکایت از آن دارد که مهم‌ترین مؤلفه‌های بعد دولت عبارت‌اند از: نهضت سوادآموزی رسانه‌ای، توسعه فناوری، ظرفیت مساجد و فرهنگ‌سراها و ظرفیت صداوسیما و رسانه‌ها می‌باشد. نتایج پژوهش نشان از آن است که مهم‌ترین مؤلفه‌های وزارت سیاست‌گذاری تشویقی، دوره تربیت‌معلم، آموزش مدیران آموزش سواد رسانه و بازنگری کتاب

می‌باشد. همچنین مهم‌ترین مؤلفه آموزش و پرورش عبارت‌اند از: استانداردهای آموزشی، حمایت از دانش‌آموز مستعد، همایش سواد رسانه‌ای، بسترسازی فضای مجازی، آموزش مدیران مدرسه، تبیین برای مدیران مدرسه و فراهم کردن معلم سواد رسانه‌ای می‌باشد. از نظر پاسخگویان مؤلفه مدرسه شامل: تجهیزات سواد رسانه‌ای، تشویق در مدرسه، تعامل با رسانه‌ها، انتخاب معلم سواد رسانه‌ای، تعامل با اولیاء و تبیین سواد رسانه‌ای برای کادر مدرسه می‌باشد. در مؤلفه معلم شامل: معلم با صلاحیت‌های حرفه‌ای، روش تدریس، تسهیل‌کننده یادگیری سواد رسانه‌ای، سواد قرآنی، رسانه شناسی، توانایی فنی، معتقد به سبک زندگی اسلامی، ارزش برای فرهنگ ایرانی، معلم با تفکر انتقادی، نظم اجتماعی، توانایی تربیتی، مهارت‌های ارتباطی و ارزشیابی می‌باشد و در آخر مؤلفه برنامه درسی نیز شامل مضامین: خودباوری، تفکر انتقادی دانش‌آموز، امیدواری، دشمن‌شناسی، رسانه شناسی، قدرت تحلیل، مخاطب فعال، تقوای رسانه‌ای، خودشناسی، آینده‌پژوهی، برنامه‌ریزی مصرف بهینه، خودکنترلی، شناخت سبک زندگی اسلامی، شناخت ارزش‌های بومی و توانایی نشر و باز نشر می‌باشد.

براساس نتایج این پژوهش پیشنهادهای کاربردی زیر ارائه می‌گردد:

- ۱- در چارت آموزشی وزارت آموزش و پرورش، معاونت آموزش سواد رسانه‌ای قرار گیرد.
- ۲- از ظرفیت‌های بومی برای آموزش سواد رسانه‌ای استفاده شود.
- ۳- تبلیغ و ترویج آموزش سواد رسانه‌ای در دستور کار دولت و وزارت آموزش و پرورش قرار گیرد.
- ۴- معلمان جوان برای آموزش سواد رسانه‌ای در نظر گرفته شوند.
- ۵- برگزاری دوره تربیت‌معلم سواد رسانه‌ای در دستور کار شورای سیاست‌گذاری وزارت آموزش و پرورش قرار گیرد.
- ۶- رشته سواد رسانه‌ای به لیست رشته‌های تحصیلی متوسطه اضافه شود.
- ۷- آمایش سرزمین با محوریت آموزش سواد رسانه‌ای در کشور انجام شود.
- ۸- همایش‌های ملی، منطقه‌ای و شهرستانی با محوریت آموزش سواد رسانه‌ای برگزار شود.
- ۹- نشریه آموزش سواد رسانه‌ای با هدف پوشش معلمان و اولیاء در دستور کار وزارت آموزش و پرورش قرار گیرد.

از محدودیت‌های پژوهش می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- ✓ در فرآیند اجرای هر پژوهشی، موانع و محدودیت‌هایی پیش روی محقق قرار دارد، این پژوهش نیز از این قاعده مستثنا نبوده است. مهم‌ترین محدودیت‌های پژوهش حاضر به شرح ذیل است:
- ✓ پژوهش حاضر به‌صورت موردی در آموزش و پرورش استان فارس انجام شد، به همین علت امکان محدودیت تعمیم آن به سایر استان‌های دیگر وجود دارد.
- ✓ در بخش کمی این پژوهش برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده گردید و تیم رساله حداکثر دقت را به کار بردند، لیکن امکان خودداری افراد در پاسخ واقعی وجود داشته است.
- ✓ فرآیند اجرای این پژوهش وقت‌گیر و زمان‌بر بود. این پژوهش در شرایط شیوع بیماری کرونا انجام شد و به علت شرایط خاص برگزاری مجازی و نیمه‌حضوری کلاس‌ها، صاحب نظرات و خبرگان پس از پیگیری زیاد مصاحبه را می‌پذیرفتند.
- ✓ بیان همراه با ناامیدی ذی‌نفعان آموزشی در موضوع آموزش سواد رسانه‌ای زیاد بود. هرچند غربت آموزش سواد رسانه‌ای دل را به درد می‌آورد، لیکن انگیزه گره‌گشایی از این مشکل در من تقویت می‌شد.

References

Alizadeh, Ibrahim; Mohammad Rezaei, Ali. (۱۳۸۸). Examining the professional social status of teachers (high school principals and elementary school teachers) and its changes during the last three decades. *Educational Innovations*, ۸(۱), ۷-۲۶. (In Persian)

Bashir, H. Chaboki, R. (۲۰۱۵), The role of media literacy in human development. case study (Executive Policy of the Islamic Republic of Iran Broadcasting and the Ministry of Education's Development Document). *Media Journal*, Year ۲۵, No. ۹۷, pp. ۶۳-۷۹. (in Persian)

Bashir, Hassan, & Jafarian. (۲۰۱۷). Investigating the impact process of Quranic software on children's Quranic understanding from mothers' point of view. *Religion and Communication (Imam Sadiq University/Nameh Sadiq)*, ۲۴(۱), ۱۷۱-۱۹۷. (In Persian)

Fathabadi, Daddaran, Mohammad, Nasiri, & Hashemi. (۲۰۲۰). Factors affecting the promotion of media literacy education in schools from the point of view of EU Commission experts. *Interdisciplinary Studies in Media and Culture*, ۹(۲), ۱۶۷-۱۹۰. (In Persian)

Fundamental change document (۲۰۱۸). The approval of the "fundamental transformation document of education and training", approval authority: approvals of the Supreme Council of Cultural Revolution, *approved at the 704th meeting dated ۰۶/۱۰/۲۰۱۳*. (In Persian)

Ghasemi, T. (۲۰۰۶). Media Literacy, A New Approach to Media Control, *Journal of Parliament and Research*, vol. ۱۳, No. ۵۲, pp. ۳۰۷-۳۲۷. (in Persian)

Grizzle, A. (Ed.). (۲۰۱۱). *Media and information literacy curriculum for teachers*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Hashemi, S. (۲۰۱۴). Investigating the Role of Media in the Educational System. Basic Education Transformation Document: Emphasizing the Need for Media Literacy Education, *Journal of Media*, No. ۹۷, pp. ۱۸-۵. (in Persian)

Hashemi, S. (۲۰۱۴). Investigating the Role of Media in the Educational System. Basic Education Transformation Document: Emphasizing the Need for Media Literacy Education, *Journal of Media*, No. ۹۷, pp. ۱۸-۵. (in Persian)

Hashemi, Shahnaz (۲۰۱۳). Investigating the role of media in the educational system of the document on the fundamental transformation of education: emphasizing the necessity of media literacy education. *Media Quarterly*, ۲۵(۴), ۱۸-۵. (In Persian)

Kerami Namiondi, Sajjad (۲۰۱۵). Designing a policy model for media literacy education in the formal and public education system of the country. [Master's thesis in media management]. *Tehran: University of Tehran, Faculty of Management*. (In Persian)

Kerami Namioundi, Sajjad; Sharifi, Seyyed Mehdi; Jenoy, Elmira. (۲۰۱۶). Identifying ways to increase media and information literacy of faculty members and students of the country's universities. *Communication Research*, ۲۴(۹۲), ۱۲۴-۹۹. (In Persian)

Khaniki, conductor. (۱۳۹۰). Communication policy. *Hamshahri online*, retrieved on September ۵, ۲۰۱۳. (In Persian)

Khaniki, conductor; Shah Hosseini, Vahida and Nourizad, Fatemeh. (۲۰۱۵). Explaining the model of teaching media literacy in the education system. *Media Quarterly*. No. ۱۰۲: ۵-۲۲. (In Persian)

Mansourian, Yazdan; Naeemabadi, Muhammad (۱۳۸۳). The role of the library website in promoting information literacy in: user education and development of information literacy in libraries, information centers and museums, Mashhad: Organization of libraries, *museums and documents center of Astan Quds Razavi*. (In Persian)

Meehan, Jessica, Ray, Brandi, Wells, Sunny, Walker, Amanda, & Schwarz, Gretchen (۲۰۱۵). Media Literacy in Teacher Education: A Good Fit across the Curriculum. *Journal of Media Literacy Education*, ۷(۲), ۸۱-۸۶.

Motazadi, Sina. (۲۰۱۳). Proposing a local model for promoting media literacy among teenagers in Iran. (Unpublished master's thesis). *University of Broadcasting, Tehran: Iran*. (In Persian)

Niazi, Leila; Zarei Zawarki, Ismail and Aliabadi, Khadijah. (۲۰۱۵). The effect of the media literacy training program on information and communication technology on the level of students' awareness. *New Media Studies*, ۲ (۷۷), ۱۱۹-۱۵۶. (In Persian)

Potter, W. J. (۲۰۰۴). Argument for the need for a cognitive theory of media literacy. *American Behavioral Scientist*, 48(۲), ۲۶۶-۲۷۲.

Potter, W. J. (۲۰۰۴). *Theory of media literacy: A cognitive approach*. Sage Publications.

Salvati, Siavash; Seyed Bashir Hosseini and Sina Motazadi. (۲۰۱۵). Designing a model for teaching media literacy to teenagers. *Educational planning studies*. Number ۵: ۵۰-۷۵. (In Persian)

Suleiman Safar, Khosravi Fariborz, Haddad Zahra. (۲۰۱۲). Evaluation of media literacy of Tehran students. *Global Media Journal-Persian Edition*, ۸(۲). (In Persian)

Taghizadeh, Abbas. (۲۰۱۳). Promotion of media literacy in the field of reducing new social harms of cyber space, *the first national congress of social harms June ۲۰۱۳*. (In Persian)

Taghizadeh, Abbas; Kia, Ali Asghar. (۲۰۱۳). Needs assessment of media literacy training program in schools, *Culture and Communication Studies Quarterly*, ۱۵ (۲۶), ۷۹-۱۰۴. (In Persian)

The strategic transformation document of the official and public education system of the Islamic Republic of Iran, ۲۰۰۹. (In Persian)

UNESCO Institute for Statistics. (۲۰۱۱). Financing education in Sub-Saharan Africa: *Meeting the challenges of expansion, equity and quality*.